

Rozprawy Akademii umiejętności wydział historyczno-filozoficzny, serya II, tom X (загального рахунку т. XXXV), Kraków, 1898, ст. 498.

Сей (останній) том містить в собі ось які розвідки: A. Prochaska „Na soborze w konstancyi“ (I—100 ст.). Статя займається участию польського посольства в роботах собору і становищем його до папи Мартина V і після Жигмонта. З розвідки показується, що становище посольства до питання: „хто висший папа чи собор“ — було неясне. Специально для історії унії руської церкви (про що також була мова на соборі) статя не приносить нічого, бо автор в огляді на давніші свої розвідки (Dążenia do unii cerkwi za Jagiełły) не займається нею (див. ще осібну рецензію на єю працю в XXVII т. Записок).

K. Potkański „Kraków przed Piastami“ (101–255 ст., стаття обговорена осібно в XXVI т. Записок). Автор хоче відтворити історію Krakowa з доби перед-п'ястової. До цього жерел нема майже ніяких. Аль-Бекрі й Козьма, що можуть хиба уважатись компетентними в цій справі, подають лишень коротонькі і то неясні (як Козьма) звістки про Kraków з тих часів, а інші дрібніші звістки не змінюють погляду в цій справі. Традиція про Krakusa і Ванду, що в неї автор хоче витягнути зерно історичної правди, так прикрашена і тісно повязана з циклом традицій малопольських взагалі, що авторови не вдалось дійти до якого-небудь результату. Тут хиба археологія була-б в стані помочі і може тоді не було-б треба довільно ставляти гіпотезу про велике торгівельне і стратегічне значене Krakova в цього часу. Але що археологія тимчасом не дала потрібного матеріалу, то і результати розвідки автора не значні — не по вині його, скажемо.

З важніших згадати треба про те, що автор кладе завойоване Krakova Чехами десь недовго по р. 955; до цього доходить він на підставі звістки Аль-Бекрі й прагматизму історичних дат цієї доби (битва над Лехом 955 і пр.). Сей погляд здається нам справедливим. Автор дуже обережний в ставленю гіпотез і у цього звістка Козьми, ніби то Bolesław Chrobry здобув Kraków від Чехів 999 р. не має повної віри, бо він евентуально (опираючись і тут знов на прагматизмі історичних дат) пересувнув-би сей факт і на рік 990. Що до впливу апостольства Кирило-методіївського, то автор признає єму важне місце опираючись на звістці в т.зв. панонській легенді „Vita S. Methodii“.

A. Brückner „O Piąstcie“. (307–352 ст.). Автор виводить значні слова „piast“: на його погляд се в усякім разі не *nutritor* або щось подібне, а відносини слова „piast“ до „piastun“ таке саме як пр. „wieść“ до „wiastun“, krzyk до „krzykun“, „bieg“ до „biegun“ etc. Piast се було хиба прозвище, а не вважалось воно наявною гідності або якого

уряду. Ціле оповіданє про Пяста автор вважає за байку витворену в XI віці на підставі чеського подання про Ішемисла.

F. Piekosiński: „Czy król Władysław Jagiełło był za życia królowej Jadwigi królem polskim, czy tylko mężem królowej?“ (280—289). Статя дуже цікава. Автор опираючись на документі Ягайла з 18 лютого 1386, де він зве себе лишень „dominus et tutor regni Poloniae“, дальнє на сїм, що Ягайло за додержанє своїх обіцянок панам польським і Ядвігії мусів дати закладників в особі Витовда і Скиргайла (а се буlob непотрібне як-би Ягайло був польським королем — як каже автор), далі — на звістці Длугоша, немов Ягайло по смерти Ядвиги вибираєсь на Литву і лишивсь тоді лише, як пана-йому порадили, аби одруживсь з Анною Цілелійською, що мала правні претенсії до польської корони, далі на сїм, що Ягайло в 1433 і 1434 р. переводить пертрактациі в панами для забезпечення трону своїм синам (а се буlob безпредметовим, як-би Ягайло був польським королем, бо королівський престол — як думає автор — був дідичним у Польщі), а в кінці опираючись на сїм, що богато правних документів має підпис Ядвиги, або підпис її Ягайла, — доводить, що Ядвига була королем польським, а Ягайло був лишень співреґентом її.

Про сю розвідку з'явилася уже рецензія др. Прохаски (Kwart. hist. г. III 1898, ст. 599), де він збиває виводи автора розвідки; в за-кідів піднесених найважнійшим був-би сей, що згаданий документ з 18 лютого 1386 р. був виставлений перед коронацією, про що съвідчить литовська печать на документі. Закид сей, хоч як поважний, не рішає ще остаточно справи піднесеної автором розвідки. Як порадити собі з звісткою Длугоша про поступки Ягайла по смерти Ядвиги? Чи можна Длугошови закинути тенденційність з огляду на звітні відносини його до Ягайлівичів? Міб скорше припустили, що Длугош в своїй історії „зробив би“ Ягайла правним польським королем, ніж як мав би подавати неправдиву звістку, що моглаб кинути підозрінє на правно-державне становище Ягайла. Припустити знов, що Длугош не знав добре сих справ, не можна, зваживши, що Длугош доволі докладно представляє польські справи за Ягайла. — Шан. рецензент бере теж сї звістки за правдиві, але він не кладе на них більшої ваги, бо се поступованє Ягайла вважає за комедію перед польськими панами. Отжеjak хоче розуміти справу так як шан. рецензент, тоді він і упорав ся б з Длугошом, в противнім разі питаннє вістасє ся неясним. Зістають ще її сї підписи Ядвиги на документах; др. Прохаска вияснює сей факт вправді винятковим становищем Ядвиги в Польщі, але се надто сказано загальню і неясно, щоб можна було прийняти погляд др. Прохаски. Справа „короліства Ягайлівого“ зробилася, як бачимо, неясною і рішити нині її в сю або ту

сторону доволі тяжко. В тім і ціла заслуга автора розвідки, що заеквестіонував справу „Ягайлового королівства“, справу, уважану досі за цілком певну, що не піддавалась навіть критиці.

F. Piekosiński: *Sejm walny Warszawski z r. 1572* (256—269 ст.). Автор доводить на підставі поодиноких ухвал сейму з р. 1572, що сейм той відбув ся, але наслідком хороби короля перервано його і тому справ загального значення, як заграницяна політика, екзекуція королівських дібр і ін. не порішено тоді, тому неістноване актів, що повинні б дотикати ся сих справ, не може квестіонувати існування сейму з р. 1572.

F. Piekosiński: „*Sądownictwo w Polsce wieków średnich*“ (353—386). Се лише частина заповіденної праці. Автор представляє судівництво в доби т.зв. „жупанської“, далі емансиацию королівської влади в під елементів опертых на родовій системі. Давні жупани, родові старости і віча уступають місця королівським урядникам: воєводам, каштелянам і взагалі влади монарха, що з початку була лише екзекутивною і тільки під час війни ставалась загально-державною.

F. Piekosiński: „*Laudum Wojnickie ziemi krakowskiej z r. 1503, w przedmiocie pospolitego ruszenia pospolstwa*“ (270—279).

F. Piekosiński: „*Moneta polska w dobie piastowskiej. I. Zawiązki rzeczy menniczej w Polsce wieków średnich*“ (387—410). Автор бачить грошеву звязь між Польщею і Німеччиною і ріжницю між вартою гроша вибиваного для торговлі заграницю і для торговлі краївої. В пол. XII віку заведено одностільну монетарну стопу.

F. Piekosiński: „*Przywilej króla Kazimierza Wielkiego w przedmiocie założenia sądu wyższego prawa niemieckiego na zamku krakowskim*“ (290—306 ст.) — се документ з р. 1356, поданий в цілості.

Ом. Терлецький.

Видавництва й книжки, обговорені в сім томі:

Часописи за р. 1898: Кіевская Старина

Університетскія Ізвѣстія київські

Записки харківського Університета

Труды Кіевской Духовной Академіи

Кіевскія Епархіальныя Вѣдомости

Волынскія Епархіальныя Вѣдомости

Подольскія Епархіальныя Вѣдомости

Херсонскія Епархіальныя Вѣдомости

Кишиневскія Епархіальныя Вѣдомости

Черніговскія Епархіальныя Ізвѣстія